

MINISTERSTVO VNITRA

- ODBOR VŠEOBECNÉ SPRÁVY -

140 21 Praha 4, náměstí Hrdinů 3

Č.j.: VS – 320/60/2-2005

V Praze dne 3. dubna 2006

Počet listů: 6
Počet příloh: 0

Rozeslat dle rozdělovníku

KRAJSKÝ ÚŘAD OLOMOUCKÉHO KRAJE PŘÍJÍMENÍ - ÚJL	
Doslo	z 1. dubna 2006
Čj.	1362/1/2006
Přílohy

Zápis jména, popř. jmen a příjmení při narození dítěte a při uzavření manželství státního občana České republiky a současně státního občana jiného členského státu EU

Ministerstvo vnitra obdrželo v roce 2004 od Stálého zastoupení České republiky při Evropské unii rozsudek Soudního dvora Evropských společenství (dále jen „ESD“) /C – 148/02 Garcia Avello v. Belgian State/ ve věci změny příjmení nezletilých dětí majících dvojí státní občanství.

Výrok rozsudku ESD se týká situace, kdy nezletilé děti přijmení podle právních předpisů státu, v němž mají pobyt, již získaly a stanovuje povinnost orgánů státu pobytu povolit žádost o změnu příjmení nezletilých dětí tak, aby odpovídala právu a tradici druhého členského státu, jehož jsou tyto děti také občany. Soud vychází z toho, že by neměly být dotčeny vnitrostátní předpisy o určování příjmení, příslušné úřady by však ve výše uvedeném případě měly na žádost povolit změnu příjmení podle práva a tradice druhého členského státu.

Právní úprava změny příjmení je provedena v ustanovení § 72 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o matrikách“). Jméno, popřípadě jména, nebo příjmení lze fyzické osobě změnit pouze na základě její žádosti, případně žádosti jejích zákonných zástupců. O žádosti o povolení změny příjmení rozhoduje místně příslušný matriční úřad (§ 74 zákona o matrikách). Změna příjmení se povoluje zejména tehdy, jde-li o příjmení hanlivé, nebo směšné, nebo *je-li pro to vážný důvod*. Změna jména nebo příjmení se nepovoluje, jestliže by změna byla v rozporu s potřebami a zájmy nezletilého.

Normy upravující příjmení osob jsou záležitostí spadající do pravomoci členských států. Musí však vyhovovat právu ES, zejména ustanovením upravujícím práva každého občana Unie svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států (čl. 18 Smlouvy o založení ES /dále jen „Smlouva“/). V čl. 17 je zavedeno občanství Unie s tím, že každá osoba, která má státní příslušnost členského státu,

má status občana Unie. Občané Unie požívají práv poskytnutých jim Smlouvou a podléhají povinnostem jí uloženým. Podle čl. 12 Smlouvy je zakázána diskriminace z důvodu státní příslušnosti.

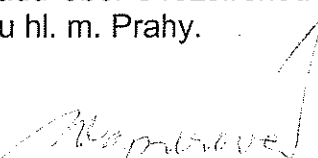
Z uvedeného vyplývá, že matriční úřady budou v těchto případech vycházet z dikce ustanovení § 72 odst. 2 zákona o matrikách, které umožňuje žádosti o povolení změny příjmení vyhovět, *je-li pro to vážný důvod*. V případech, kdy státní občan ČR, který bude současně státním občanem jiného členského státu EU, požádá o povolení změny příjmení na podobu, kterou právní řád státu, jehož je státním občanem, umožňuje užívat a k jehož užívání je oprávněn podle práva a tradice druhého členského státu (čl. 12 a 17 Smlouvy), matriční úřad požadovanou změnu příjmení povolí, neboť v této skutečnosti je třeba spatřovat vážný důvod, který § 72 zákona o matrikách předpokládá.

K žádosti o povolení změny příjmení žadatel připojí doklad o tom, že členský stát EU, jehož je státním občanem, umožňuje užívání příjmení v požadovaném tvaru podle práva a tradice tohoto státu. Správní poplatek za povolení změny příjmení činí 1.000,- Kč (položka 11 část I Sazebníku uvedeného v příloze zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů).

Smlouva o přistoupení České republiky k EU (sdělení MZV č. 44/2004 Sb. m.s.) na základě svého čl. 2 odst. 2 vstoupila v platnost *dne 1. května 2004* a tímto dnem na základě téhož ustanovení vstoupila v platnost i pro Českou republiku.

V příloze připojujeme přehled případů užívání jména, popř. jmen a příjmení, kdy by se rovněž mohla v praxi vyskytnout situace, kdy by bylo možné povolit změnu jména nebo příjmení na tvar odpovídající právnímu řádu členského státu EU, jehož je taková osoba rovněž občanem.

Žádáme, aby s obsahem tohoto materiálu byly seznámeny všechny matriční úřady v působnosti krajských úřadů, obecních úřadů obcí s rozšířenou působností, magistrátů měst Brna, Ostravy a Plzně a Magistrátu hl. m. Prahy.

JUDr. Petra Wagnerová
zástupkyně ředitelky odboru všeobecné správy

Rozdělovník:

- všem krajským úřadům
- všem odborům vnitřních věcí magistrátů měst Brna, Ostravy a Plzně
- odboru občanskosprávních agend Magistrátu hl.m. Prahy

I. NAROZENÍ

JMÉNO

Podle ustanovení § 18 odst. 1 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o matrikách“), jméno, popřípadě jména dítěte se do matriky zapíše podle souhlasného prohlášení rodičů; není-li jeden rodič znám, nebo je-li rodič pravomocným rozhodnutím soudu zbaven rodičovské zodpovědnosti, nebo je mu výkon rodičovské zodpovědnosti pozastaven, anebo je-li pravomocným rozhodnutím soudu rodič zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo je jeho způsobilost k právním úkonům omezena, zapíše se jméno, popřípadě jména dítěte podle prohlášení druhého z rodičů, jinak podle pravomocného rozhodnutí soudu.

Zapsána mohou být dvě jména, která nesmí být stejná; *dítěti, které není státním občanem ČR a jehož rodiče nemají státní občanství České republiky, lze zapsat více jmen*. Ustanovení odstavce 1 se užíje obdobně (§ 18 odst. 2 zákona o matrikách).

Do matriční knihy nelze zapsat jména zkomolená, zdobnělá a domácká. Fyzické osobě mužského pohlaví nelze zapsat jméno ženské a naopak. Matriční úřad dále nezapíše jméno, pokud je mu známo, že toto jméno užívá žijící sourozenec, mají-li sourozenci společné rodiče. Vzniknou-li pochybnosti o správné pravopisné podobě jména, je žadatel povinen předložit doklad vydaný znalcem (§ 62 odst. 1 zákona o matrikách). Ustanovení zákona o matrikách týkající se užívání jména se vztahují na státní občany České republiky. V návrhu novely zákona o matrikách se proto upravuje vyžadování dokladu vydaného znalcem, v případě, že vzniknou pochybnosti o správné pravopisné podobě jména, pouze od státního občana ČR.

Narozené dítě je SO ČR a současně SO jiného členského státu EU

- zápis jména při narození se provede v souladu s ustanovením § 18 a § 62 odst. 1 zákona o matrikách;
- s ohledem na citovaný rozsudek ESD, předloží-li zákonný zástupce (zákonní zástupci) doklad o tom, že v souladu s právním řádem členského státu EU, jehož je dítě také občanem, lze užívat jméno, popř. jména, v podobě odlišné od právního řádu České republiky, lze na základě jejich žádosti povolit změnu jména, popř. jmen dítěte (§ 72 a násl. zákona o matrikách);
- stejným způsobem se bude postupovat v případě zápisu narození do zvláštní matriky v Brně, je-li na cizozemském rodném listu uvedeno jméno v rozporu s ustanovením § 18 a § 62 odst. 1 zákona o matrikách a zákonný zástupce (zákonní zástupci) požadují zápis jména, popř. jmen v podobě uvedené na cizozemském rodném listu;
- v praxi to bude znamenat, že se zápis narození provede nejprve v souladu s právním řádem České republiky, a po povolení změny jména a provedení dodatečného záznamu do knihy narození se vydá nový rodný list, v němž již bude uvedeno jméno dítěte ve tvaru po jeho změně odpovídající cizozemské právní úpravě.

PŘÍJMENÍ

Podle ustanovení § 19 odst. zákona o matrikách do knihy narození se dítěti zapíše společné příjmení rodičů, nebo, mají-li příjmení různá, zapíše se příjmení jednoho z nich, určené dohodou při uzavření manželství. Nevyplyvá-li z oddacího listu rodičů dohoda o příjmení dítěte, zapíše se dítěti příjmení, na jehož užívání se manželé (rodiče) dohodli.

Dítěti, jehož rodiče neuzavřeli manželství a mají různá příjmení, se zapíše příjmení podle dohody rodičů při určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů, nebo podle pravomocného rozsudku soudu o určení otcovství. Dohodou je možné určit příjmení, které v době, kdy k dohodě došlo, má jeden z rodičů nebo dítě. Dítěti, které není státním občanem České republiky a jehož rodiče nemají státní občanství České republiky, se zapíše příjmení podle dohody rodičů. U dítěte staršího 15 let musí být připojen k této dohodě jeho souhlas. Tuto dohodu nelze měnit (§ 19 odst. 2 zákona o matrikách).

A. Dítě narozené za trvání manželství

Narozené dítě je SO ČR a současně SO jiného členského státu EU

- dítěti se zapíše společné příjmení rodičů, nebo, mají-li příjmení různá, zapíše se příjmení jednoho z nich, určené dohodou při uzavření manželství (§ 8 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o rodině“), § 19 odst. 1 a 2 zákona o matrikách);
- uzavřeli-li rodiče dítěte manželství v cizině a z cizozemského oddacího listu nevyplyvá dohoda o příjmení dítěte, v souvislosti se zápisem do zvláštní matriky je státní občan ČR, který žádá o zápis svého manželství, vyzván, aby učinil dohodu o příjmení po uzavření manželství v souladu s právním řádem ČR, tj. v souladu s ustanovením § 8 zákona o rodině; z vystaveného oddacího listu bude vyplývat, jaké příjmení ponесou děti, narozené z tohoto manželství.
- s ohledem na citovaný rozsudek ESD - viz dále bod II. UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ.

B. Dítě narozené mimo manželství

Dohodou je možné určit dítěti příjmení, které v době, kdy k dohodě došlo, má jeden z rodičů nebo dítě (§ 19 odst. 2 zákona o matrikách).

Narozené dítě je SO ČR a současně SO jiného členského státu EU

- dítěti se zapíše příjmení podle dohody rodičů při určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů (§ 19 odst. 2 zákona o matrikách);
- s ohledem na citovaný rozsudek ESD, předloží-li rodiče dítěte doklad o tom, že v souladu s právním řádem členského státu EU, jehož je dítě také občanem, se lze dohodnout o užívání příjmení dítěte v jiné podobě, tj. v rozporu s § 19 odst. 2 zákona o matrikách, na základě jejich žádosti je možno povolit dítěti změnu příjmení (§ 72 a násl. zákona o matrikách);

- v praxi to bude znamenat, že se dítěti do knihy narození zapíše příjmení, na němž se rodiče dohodli v souladu s právním řádem České republiky; po povolení změny příjmení a provedení dodatečného záznamu do knihy narození se vydá nový rodný list, v němž již bude uvedeno příjmení dítěte ve tvaru po jeho změně odpovídající cizozemské právní úpravě.

II. UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ

Podle ustanovení § 8 odst. 1 a 2 zákona o rodině jsou snoubenci povinni při uzavírání manželství před matričním úřadem nebo oprávněným orgánem církve souhlasně prohlásit,

- zda příjmení jednoho z nich bude jejich příjmení společným,
- či zda si ponechají svá dosavadní příjmení nebo
- zda spolu s příjmením společným bude jeden z nich užívat a na druhém místě uvádět příjmení předchozí; bylo-li předchozí příjmení složeno ze dvou příjmení, může být na druhém místě užíváno a uváděno jen jedno z nich.

Ponechají-li si svá dosavadní příjmení, prohlásí, které z jejich příjmení bude příjmením společných dětí.

Uzavření manželství snoubence, který je SO ČR a současně SO jiného členského státu EU

- dohodu o příjmení je třeba učinit v souladu s ustanovením § 8 zákona o rodině;
- s ohledem na citovaný rozsudek ESD, předloží-li manžel doklad o tom, že v souladu s právním řádem členského státu EU, jehož je také občanem, lze užívat po uzavření manželství příjmení v jiné podobě (tj. v rozporu s § 8 zákona o rodině), na základě jeho žádosti je možno povolit změnu příjmení (§ 72 a násl. zákona o matrikách);
- stejným způsobem se bude postupovat v případě zápisu uzavření manželství do zvláštní matriky v Brně, je-li na cizozemském oddacím listu uvedena dohoda o příjmení snoubenců po uzavření manželství v rozporu s § 8 zákona o rodině;
- v praxi to bude znamenat, že se do knihy manželství zapíše příjmení, na němž se snoubenci dohodli v souladu s právním řádem České republiky; po povolení změny příjmení a provedení dodatečného záznamu do knihy manželství se vydá nový oddací list – dohoda o příjmení snoubenců se nemění, pouze v poznámce oddacího listu bude uvedeno, že zde zapsaní manželé užívají od ... (datum nabytí právní moci rozhodnutí od povolení změny příjmení) příjmení (tvar po jeho změně odpovídající cizozemské právní úpravě);
- povolená změna příjmení se pak promítne i u příjmení dětí, které se narodí z tohoto manželství (§ 73 odst. 1, 2 a 4 zákona o matrikách) - viz bod I. A. Dítě narozené za trvání manželství.

III. ZMĚNA PŘÍJMENÍ

Změna příjmení se povolí zejména tehdy, jde-li o příjmení hanlivé, nebo směšné, nebo je-li pro to vážný důvod (§ 72 odst. 2 zákona o matrikách).

Podle ustanovení § 73 zákona o matrikách za trvání manželství může být změna příjmení povolena pouze na základě souhlasu obou manželů.

Mají-li manželé společné příjmení a je-li povolena změna příjmení jednomu z nich, vztahuje se tato změna i na příjmení druhého manžela a příjmení jejich nezletilých dětí.

Mají-li manželé různá příjmení, může jim být povolena změna příjmení pouze na příjmení jednoho z nich, který s touto změnou vyslovil souhlas.

Mají-li manželé a rodiče dítěte různá příjmení, změna příjmení toho z manželů, jehož příjmení má nezletilý, se vztahuje i na nezletilého.

Mají-li manželé společné příjmení a jeden z nich užívá a na druhém místě uvádí příjmení předchozí, může jim být povolena změna pouze tohoto společného příjmení.

Státní občan ČR může užívat více příjmení pouze za těchto podmínek (§ 70 odst. 1 zákona o matrikách)

- a) nabyli-li je podle dříve platných předpisů a je oprávněn je užívat podle tohoto zákona, anebo
- b) prohlásil-li souhlasně při uzavírání manželství, že příjmení druhého snoubence užívajícího více příjmení bude jejich příjmením společným, anebo
- c) prohlásil-li při uzavírání manželství, že spolu se společným příjmením bude užívat a na druhém místě uvádět příjmení předchozí, nebo
- d) jde-li o příjmení dítěte po jeho rodičích, kteří jsou oprávněni užívat více příjmení.

V rozporu s platnou právní úpravou žadatelé nejčastěji požadují změnu příjmení

- na dvě příjmení,
- na libovolné třetí příjmení, za trvání manželství, jestliže manželé užívají každý své dosavadní příjmení;
- resp. pořadí příjmení – na předchozí a na druhém místě společné,
- rodného, které v době, kdy o změnu příjmení žádají, neuvádějí.

S ohledem na shora citovaný rozsudek ESD ve věci změny příjmení v případech, kdy žadatel o povolení změny příjmení bude státním občanem ČR a současně státním občanem jiného členského státu EU a právní řád tohoto jiného členského státu uvádění příjmení v požadované podobě umožňuje, matriční úřad požadovanou změnu příjmení povolí (§ 72 a násl. zákona o matrikách). V právní úpravě druhého členského státu lze spatřovat jiný vážný důvod ve smyslu § 72 zákona o matrikách.

Praha, březen 2006